

Veiko Tali
kantsler
Rahandusministeerium

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS
Teabevaldaja: Riigikontroll
Juurdepääsupiirang 30.06.2020 - 31.08.2020
Alus: AvTS § 35 lg 2 p 2

Tarmo Leppoja
peadirektor
Riigi Tugiteenuste Keskus

Meie 30.06.2020 nr 2-1/80039/18

Märgukiri auditi „Riigi 2019. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus“ tulemuste kohta Rahandusministeeriumi valitsemisalas

Austatud härra Veiko Tali ja härra Tarmo Leppoja

Riigikontroll tegi riigi 2019. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsusele ja tehingute seaduslikkusele hinnangu andmiseks audititoiminguid ministeeriumides ja nende valitsemisala asutustes ning Riigikantseleis, Riigikohtus ja Riigikogu Kantseleis määral, mis oli vajalik, et veenduda riigi seisukohalt oluliste finantsaruannete kirjade õigsuses ning oluliste majandustehingute seaduslikkuses.

Tehtud töö tulemuste põhjal koostab Riigikontroll ühe auditiaruande riigi kohta tervikuna. Ministeeriume, Riigikantseleid, Riigikohut ja Riigikogu Kantseleid teavitatakse nende valitsemisalas tehtud audititoimingute tulemustest märgukirjaga.

Auditi käigus tegid audiitorid Rahandusministeeriumi valitsemisalas 2019. aasta septembrist kuni 2020. aasta juunini järgmisi audititoiminguid:

- kontrollisid Rahandusministeeriumi valitsemisala 2019. aasta riigieelarve täitmise aruande õigsust;
- osalesid Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse varade inventuurides;
- kontrollisid riigi seisukohast oluliste tehingute vastavust riigieelarve seadustele ja raamatupidamises kajastamise õigsust ning sisekontrollisüsteemi toimimist valdkondades nagu
 - maksutulude kogumine,
 - toetuste saamine ja andmine,
 - laenude andmine ja võtmine,
 - raha paigutamine,
 - tööjõukulude arvestus,
 - majandamiskulude tegemine,
 - tehingud põhivaraga,
 - asutajaõiguste teostamine;

- hindasid infosüsteemi Fitek usaldusväärsust finantsarvestuse seisukohast;
- tutvusid korruptsiooni ennetamiseks loodud sisekontrollisüsteemiga. Info Riigi Tugiteenuste Keskuse ja Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse sisekontrollisüsteemist saadud ülevaate kohta on edastatud asutuste korruptsiooni ennetamist koordineerivale isikule ja auditi kontaktisikutele;
- kontrollisid, kas tehingute tegemisel seotud isikutega, kes on määratletud avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis, on kinni peetud toimingupiirangust korruptsioonivastase seaduse mõistes. Sellest piirangust kinnipidamist kontrolliti ka toetuse andmise tehingute ning Riigi Tugiteenuste Keskuse ja Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse ostuõiguslike isikute tehingute puhul.

Riigikontroll ei tuvastanud toetuste saamises ja andmises ning tööjõukulude tegemisel, laenude andmisel ja võtmisel, raha paigutamisel ja asutajaõiguste teostamisel sisekontrollisüsteemi toimimises, tehingute seaduslikkuses ega raamatupidamises kajastamisel kontrollitud ulatuses olulisi puudusi.

Järgmisena on toodud auditi käigus tuvastatud puudus, mis leiab kajastamist ka riigi raamatupidamise aastaaruande kohta tervikuna koostatavas auditiaruandes.

1. Vead Riigikogus vastu võetud 2019. aasta riigieelarve seaduses

2019. aasta riigieelarve seaduse koondosas tuvastati mitmeid vigu. Näiteks:

- 2019. aasta riigieelarve seaduse koondosas on investeeringud kajastatud 2,4 miljoni euro võrra suuremana kui põhiseaduslike institutsioonide ja valitsemisalade eelarvetes investeeringute summa kokku;
- kulud on koondosas kajastatud 5,5 miljoni euro võrra suuremana, kuna koondosas on elimineerimata Rahandusministeeriumi enda valitsemisalale antav kaasrahastamine;
- mitterahaliste kulude ning nende hulgas arvestatud põhivara amortisatsiooni ja väärtuse muutuse kulude summa on sama, mis 2018. aasta riigieelarve seaduses. Selle tulemusena on koondosas 34 miljoni euro ulatuses mitterahalisi kulusid, millel pole sisu;
- planeeritud on mitterahalisi kulusid, mida ei ole seaduse osades ja jagudes planeeritud ning mille sisu seadusest ei selgu. Rahandusministeeriumi selgitusel on seaduse koondosas planeeritud ka Politsei- ja Piirivalveameti pensionieraldise moodustamise ja intressikulu summad. Kuna neid summasid Siseministeeriumi valitsemisala eelarves planeeritud ei ole, siis puudub seos koondosa ja selle aluseks olevate eelarvete vahel. Kuna seaduse koondosa mitterahaliste kulude summa on 2018. aasta oma, siis ei selgu ka seadusest, mis summas pensionieraldisi tegelikult planeeriti;
- põhivara amortisatsiooni ja väärtuse muutuse eelarve on 36,4 miljoni euro võrra suurem seaduse osades ja jagudes toodud eelarvete summast.

Eelkirjeldatud vead on tekkinud 2019. aasta riigieelarve seaduse koostamisel ja kinnitamisel, mistõttu ei saa neid arvestuses ja aruandluses lihtsasti parandada. Vigasid saaks parandada ainult seaduse muutmise seaduse vastuvõtmisel.

Audituaruandes kirjutab Riigikontroll veel inventuuride korraldusest, mitterahaliste kulude riigieelarves planeerimisest ja projektide topeltfinantseerimise riski maandamisest. Lisaks annab Riigikontroll ülevaate riigi reservidest ja nende kasutamise põhimõtetest.

Järgnevalt on toodud auditi käigus tehtud tähelepanekud, mida Riigikontroll ei ka jasta riigi raamatupidamise aastaaruande auditaruandes, sest tuvastatud eksimused ei ole riigi raamatupidamise aastaaruande õigsusele ja tehingute seaduslikkusele hinnangu andmise seisukohast olulised, kuid võivad põhjustada vigu, kui sisekontrollisüsteemi ei parandata.

2. Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus on kajastanud Eesti Rahvusringhäälingule soetatud seadmed investeeringuna ja põhivarana

Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (RMIT) osutab alates 2018. aastast Eesti Rahvusringhäälingule (ERR) infotehnoloogiateenust, sh tellija taotluse alusel vajaliku riist- ja tarkvara soetamiseks. Igal aastal lepitakse kokku teenuste maht ja maksumus ning teenuse osutamiseks vajalik raha kavandatakse RMITi eelarvesse.

Auditeerimisel selgus, et 2019. aastal soetas RMIT ERRile arvuteid ja monitore vähemalt summas 111 180 eurot (käibemaksuta), mille tarnija andis otse üle ERRile. Seadmed kajastati RMITi raamatupidamises kogumina põhivara soetusena. RMIT esitas 23.01.2020. aastal Rahandusministeeriumile taotluse nimetatud varade tasuta võõrandamiseks ERRile. Audititoimingute tegemise ajal ei olnud Rahandusministeerium otsust varade tasuta võõrandamise kohta teinud ja varad kajastusid jätkuvalt RMITi bilansis.

Riigikontrolli hinnangul ei ole tegemist RMITi investeeringu ega põhivaraga, vaid mitterahalise sihtfinantseerimise andmisega ERRile. Seega oleks RMIT eelarves pidanud planeerima kodumaise investeeringutoetuse andmise, mitte investeeringute tegemise. Raamatupidamises oleks tulnud põhivara soetuse asemel kajastada antud investeeringutoetus ERRile. Sellisel juhul ei oleks olnud vaja läbida ka varade võõrandamise toimingut Rahandusministeeriumis.

Eelpool toodust tulenevalt on Rahandusministeeriumi valitsemisala 2019. aasta eelarve täitmisel ning raamatupidamises kajastatud investeeringud suuremana ja antud toetused väiksemana.

Riigikontrolli soovitus Rahandusministeeriumi kantslerile: planeerida teenuslepingu alusel osutatavad teenused tehingu majanduslikust sisust lähtudes ja kajastada need vastavalt ka raamatupidamises.

3. Statistikaamet kajastas 2018. aastal tehtud arendustööde kulu 2019. aastal

Statistikaamet kajastas 2019. aastal raamatupidamises personaliseeritud teabekanali arendustööde kulud summas 263 625 eurot, millest tööde vastuvõtmise aktide alusel oli 2018. aastal valminud töid väärtuses 52 174 eurot. Raamatupidamises oli tehingu kajastamisel lähtutud arve kuupäevast, mitte sellest, millal tööd vastu võeti.

Kuna 2018. aastal tekkinud kulud olid raamatupidamises kajastatud 2019. aastal, on 2019. aasta riigieelarve täitmisel investeeringud näidatud 52 174 eurot suuremana. Kulude tegemist hüvitatakse Euroopa Liidu tõukefondidest, mistõttu on 2019. aastal ka saadud välistoetused ja saadud kaasfinantseerimine näidatud suuremana.

Riigikontrolli hinnangul on oluline kajastada kulud perioodis, mil need tekkisid, et tagada korrektne ülevaade saadud teenustest.

Riigikontrolli soovitus Riigi Tugiteenuste Keskuse direktorile: tagada korrektne põhivara tehingute arvestus.

4. Riigikohtu kautsjonite arvestuse korrastamine eeldab koostööd Maksu- ja Tolliametiga

Riigikontroll tuvastas aastasiseste audititoimingute käigus Riigikohtu kassatsioonikautsjonite arvestuses puudusi. Kuna Riigikohtu kautsjonite arvestusega on seotud Registrite ja Infosüsteemide Keskuse hallatav kohtute infosüsteem (KIS), Maksu- ja Tolliameti riigilõivude ja tagatiste ettemaksukonto ja nõuete arvestuse programm (NAP), siis eeldab puudustega tegelemine asutuste koostööd.

Riigikontroll tegi märgukirjas (11.03.2020 nr 2-1/80039/11) Riigikohtule soovitus koostöös Maksu- ja Tolliametiga ning Justiitsministeeriumiga üle vaadata kautsjonite arvestuse korraldus ja teavitas sellest ka Maksu- ja Tolliameti. Riigikontroll soovitas Riigikohtul vaadata üle Riigikohtu kautsjonite arvestuse korraldus nii, et oleks tagatud nende õigeaegne kajastamine; inventeerida kautsjonite arvestus, sh Maksu- ja Tolliameti riigilõivude ja tagatiste konto; arendada Kohtute Infosüsteemi (KIS) ja nõuete arvestuse programmi (NAP) selliselt, et saaks koostada vajalikke aruandeid raamatupidamisandmetega võrdluseks.

Riigikohtust saadud selgituste kohaselt ei õnnestunud Riigikohtul soovitusi täita eelkõige Maksu- ja Tolliameti koostöö puudumise tõttu.

Riigikontrolli soovitus Rahandusministeeriumi kantslerile: tagada, et Maksu- ja Tolliameti nõuete arvestuse programmi (NAP) ja kohtute infosüsteemi (KIS) vaheline andmevahetus võimaldab tagada kassatsioonikautsjonite arvestuse korrektsuse.

5. Tehingute seaduslikkus äriühingutes

Riigikontrolli juhendamisel auditeerisid avaliku sektori vandeaudiitorid riigihangete seaduse järgimist 2019. aastal Rahandusministeeriumi valitsemisel olevates aktsiaseltsides Riigi Kinnisvara ja Eesti Loto.

Auditi tulemusena selgus, et nimetatud äriühingud on loonud hanketegemise korraldamiseks riigihangete seadust järgiva sisekontrollisüsteemi ning on auditeeritud perioodil asjade ostmisel, teenuste tellimisel, ideekonkursside korraldamisel, ehitustööde tellimisel ning ehitustööde ja teenuste kontsessioonide andmisel järginud riigihangete seadusega sätestatud üldpõhimõtteid ja nõudeid.

Ootame Teie kirjalikku vastust märgukirjas tehtud soovitude kohta hiljemalt 12. augustiks 2020.

Riigikontroll tänab Rahandusministeeriumi valitsemisala teenistujaid meeldiva koostöö eest ning loodab, et esitatud tähelepanekutest ja soovitustest on abi sisekontrollisüsteemi tõhustamisel ning raamatupidamisarvestuse parandamisel.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ines Metsalu-Nurminen
peakontrolör

Helen Veski
Helen.Veski@riigikontroll.ee